

Αναγνώριση της αρχιτεκτονικής της πόλης

Παρουσίαση ενός εκπαιδευτικού προγράμματος που συντάχθηκε στα πλαίσια ενός κατ' επιλογήν μαθήματος του Τμήματος Αρχιτεκτόνων

των Μάρως Αδάμη και Ελένης Μαϊστρου

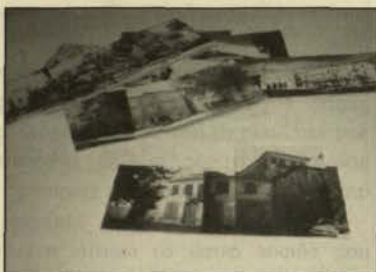
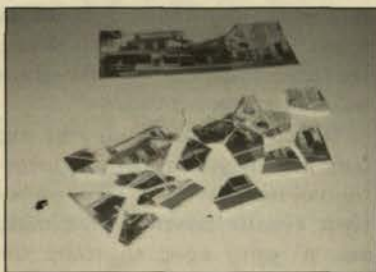
Το ακαδημαϊκό έτος 1993-94, στα πλαίσια ενός κατ' επιλογήν μαθήματος των Αρχιτεκτονικών Συνθέσεων του βου εξαμήνου, δόθηκε στους σπουδαστές ως θέμα, η διαμόρφωση ενός εκπαιδευτικού προγράμματος «Αναγνώριση της αρχιτεκτονικής της πόλης» που να απευθύνεται σε μαθητές της μέσης εκπαίδευσης. Ως πεδίο εφαρμογής επελέγη η παλαιά πόλη του Ναυπλίου.

Ο στόχος του μαθήματος ήταν πολλαπλός:

Μέσα από την προσέγγιση και ανάλυση μιας ιστορικής πόλης, οι σπουδαστές της Αρχιτεκτονικής διδάχτηκαν να ανακαλύπτουν τη σημασία των αρχιτεκτονικών μορφών και του περιεχομένου τους και να ερμηνεύουν την πόλη με τα επιμέρους στοιχεία της, σαν «αρχιτεκτονικό έργο» με την αισθητική του διάσταση, και να εμβαθύνουν στις έννοιες της μορφής του δημόσιου χώρου και της ταυτότητας ενός τόπου.

Η μελέτη των αρχιτεκτονικών μορφών, ενταγμένων σε ένα αστικό σύνολο, τα ζητήματα της τυπολογίας στην αρχιτεκτονική, η αντίληψη του χώρου και η αισθητική του σχήματος και της μορφής της πόλης, αποτελούν βασικά πεδία διερεύνησης για κάθε αρχιτέκτονα, απαραίτητα για την παραγωγή ποιοτικής νέας αρχιτεκτονικής και υψηλού περιβάλλοντος ζωής.

Οι σπουδαστές που παρακολού-



Οι δρόμοι της πόλης, και οι όψεις των κτιρίων της συντίθεται μέσα από «παζλ» από τους μικρότερους μαθητές.

θησαν το μάθημα, μελέτησαν την πόλη αναγνωρίζοντας αυτοί πρώτοι τις βασικές συνιστώσες που συγκροτούν την εικόνα της. Το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον, την τοπογραφία, την πολεοδομική μορφή, τον αρχιτεκτονικό πλούτο, τις λειτουργίες της. Μελέτησαν ακόμη την ιστορία της, εμβαθύνοντας παράλληλα στις έννοιες της προστασίας και διατήρησής της.

Η πολύχρονη σχέση των διδασκόντων, με την ιστορική πόλη του Ναυπλίου, έπαιξε βασικό ρόλο στην οργάνωση του μαθήματος και στην παροχή στοιχείων στους σπουδαστές με διαλέξεις, βιβλιογραφία, και έντυπο υλικό.

Παράλληλα, ειδικοί επιστήμονες με εμπειρία στη διοργάνωση παιδι-

κών προγραμμάτων¹ ανέπτυξαν στους σπουδαστές τρόπους και ιδέες παρουσίασης του εκπαιδευτικού υλικού.

Τα εκπαιδευτικά προγράμματα που διαμορφώθηκαν, έλαβαν υπόψη τους την ηλικία των μικρών μαθητών και προσπάθησαν να τους εφοδιάσουν με τα κατάλληλα εργαλεία για τη γνωριμία της ιστορίας της πόλης τους, για την κατανόηση της μορφής και της λειτουργίας της, αλλά και για την αναγνώριση της ποιότητας που εμπεριέχει.

Το μάθημα παρακολούθησαν επτά ομάδες σπουδαστών². Μέσα στα γενικά πλαίσια που καθόριζε το θέμα, κάθε ομάδα το επεξεργάστηκε με το δικό της προσωπικό τόνο ακολουθώντας ένα διαφορετικό δρόμο.

Ορισμένοι από τους σπουδαστές ασχολήθηκαν με το ιστορικό κέντρο ως σύνολο. Άλλοι επεξεργάστηκαν ενδεικτικά μεμονωμένα στοιχεία του, όπως τα ιστορικά κτίρια - μνημεία ή τους δρόμους τις πλατείες κ.λπ. θεωρώντας ότι παρόμοια επεξεργασία θα γίνει για όλα τα στοιχεία της πόλης, ώστε τελικά οι ομάδες των μαθητών, ανταλλάσσοντας τα στοιχεία τους, να αποκτήσουν ολοκληρωμένη εικόνα της πόλης.

Στις εργασίες των σπουδαστών, τονίζονται περισσότερο ή λιγότερο ισότιμα, η αρχιτεκτονική αξία και η ιστορική σημασία του συνόλου της πόλης και των επιμέρους στοιχείων της.

Στις περισσότερες περιπτώσεις κρίθηκε απαραίτητο να δοθεί στους

Οι Μ. Αδάμη και Ε. Μαϊστρου είναι επικ. καθηγήτριες στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων ΕΜΠ.

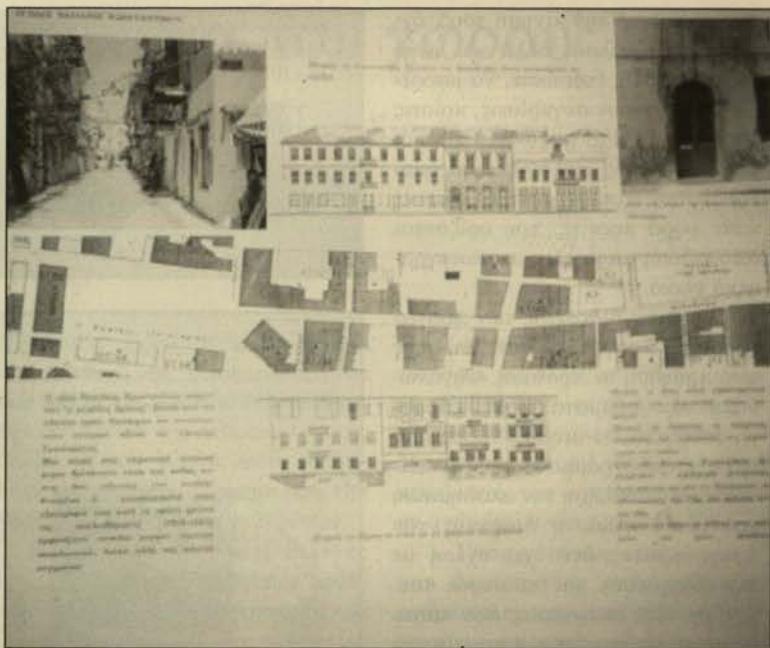
μαθητές και τον εκπαιδευτικό, ένα μικρό τεύχος που εξηγεί σύντομα και απλά τους απαραίτητους αρχιτεκτονικούς όρους και τις θεμελιώδεις έννοιες τις σχετικές με τη διατήρηση και τη προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς.

Με στόχο πάντα τη γνωριμία και την ευαισθητοποίηση των παιδιών με την παλαιά πόλη του Ναυπλίου, την ιστορία της και την αρχιτεκτονική της, οι σπουδαστές διαμόρφωσαν τα εκπαιδευτικά τους προγράμματα χρησιμοποιώντας παιχνίδια ερωτήσεων - απαντήσεων ή μία σειρά διαδρομών - κινήσεων μέσα στο ιστορικό κέντρο, ώστε να εξοικειωθούν οι μαθητές με την πόλη τους.

Πληροφοριακές καρτέλλες, ερωτηματολόγια, έντυπα, παζλ κ.λπ. οδηγούν συχνά σε ένα «κυνήγι θησαυρού» ή σε θεατρικά δράματα.

Προτείνονται επίσης, κατασκευή μακέτας, συγκέντρωση υλικού σχετικού με τα προγράμματα (χάρτες, φωτογραφίες, σχέδια αλλά και παλαιά αντικείμενα, επιστολικά δελτάκια κ.λπ.) και έκθεσή τους στο χώρο του σχολείου. Έτσι, η δουλειά των μαθητών θα προβληθεί στο ευρύτερο κοινό (κάτι πολύ σημαντικό για τα παιδιά) και παράλληλα, θα γίνει αφηρητά ανταλλαγής πληροφοριών συζήτησης και σχολιασμού ανάμεσα στα παιδιά, τους εκπαιδευτικούς, τους γονείς και τους επισκέπτες.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσίασε μία εργασία, που ξεφεύγοντας από τα στενά όρια του Ναυπλίου, προσπάθησε να δημιουργήσει ένα πρόγραμμα πιλότο - μια μικρή «τράπεζα πληροφοριών» - προσφέροντας τόσο στους εκπαιδευτικούς όσο και στους μαθητές, απλουστευμένα, ορισμένες βασικές γνώσεις, έννοιες και ορολογία, αρχίζοντας από θέματα όπως, η δημιουργία της πόλης και καταλήγοντας στην ανάγκη διατήρησης και προστασίας της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς. Έννοιες όπως, φυσικό περιβάλλον, αστικός ιστός, αρχιτεκτονικός χώρος, μνημείο, μνημειακό σύνολο κ.λπ., παρουσιάζονται έτσι, που να γίνουν εύκολα κατανοητές στους



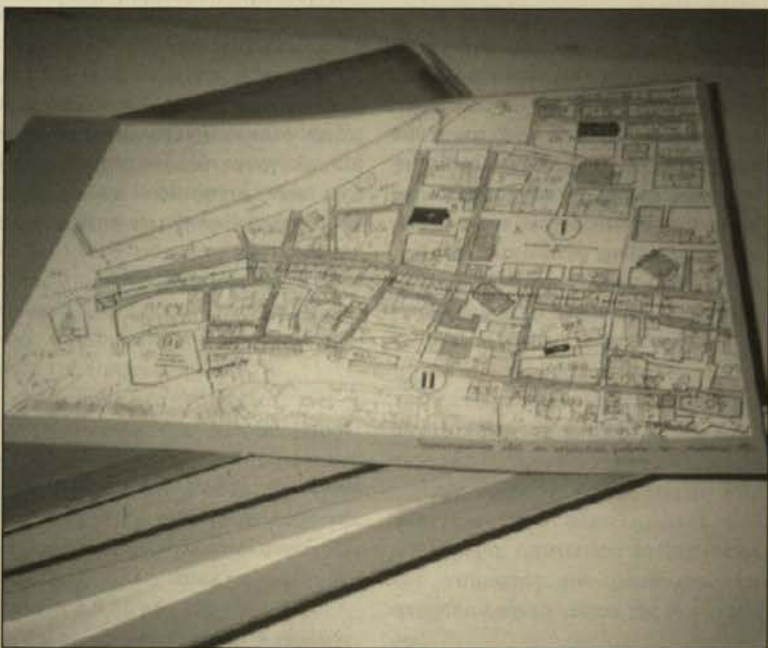
Αναγνώριση της πόλης μέσα από τα επί μέρους στοιχεία της.

μαθητές και να θέσουν στη συνέχεια θέματα συζήτησης στην τάξη. Στόχος, η ενεργοποίηση των παιδιών στο να αναγνωρίσουν μόνα τους ή με την βοήθεια του υπεύθυνου καθηγητή στη δική τους πόλη, τα στοιχεία που τους αναλύθηκαν θεωρητικά.

Το πρόγραμμα έχει οργανωθεί με

τέτοιο τρόπο που να μπορεί εύκολα να εφαρμοστεί σε οποιοδήποτε ιστορικό κέντρο ή ιστορικό οικισμό. Το Ναύπλιο χρησιμοποιείται εδώ ως παράδειγμα εφαρμογής.

Τέλος, ένας σπουδαστής έδωσε ιδιαίτερη έμφαση στην ανακάλυψη και αναγνώριση της αρχιτεκτονικής μορφής της πόλης από τους μαθη-



Ενημερωτικό και εκπαιδευτικό υλικό για μαθητές και εκπαιδευτικούς.

τές, μέσα από την κίνησή τους, όχι μόνο στην παλαιά αλλά και στην νεώτερη πόλη, έτσι ώστε, να μπορέσουν να κάνουν συγκρίσεις, κρίσεις και επιλογές. Για τον σκοπό αυτό οι μικροί μαθητές, καλούνται να ακολουθήσουν κάποιες μεταβαλλόμενες κάθε φορά πορείες, που ορίζονται από ειδικές καρτέλλες με φωτογραφικό υλικό.

Ο χρόνος διάρκειας των προτεινόμενων προγραμμάτων, διέφερε από πρόταση σε πρόταση. Οργανώθηκαν προγράμματα που η εφαρμογή τους απαιτεί μερικές εβδομάδες αλλά και προγράμματα που επεκτείνονται σ' ολόκληρη την ακαδημαϊκή χρονιά. Φυσικά, η διάρκεια του προγράμματος δεν έχει σχέση με την πληρότητα και ποιότητά του. Σχεδόν όλες οι εργασίες που παραδόθηκαν είχαν στοιχεία πρωτότυπα και ενδιαφέροντα.

Οι σπουδαστές εργάστηκαν με πολύ κέφι και ενθουσιασμό προσπαθώντας να δημιουργήσουν εκπαιδευτικά προγράμματα που να δίνουν στους μικρούς μαθητές τα απαραίτητα εργαλεία και αντικείμενα για να ψάξουν, να μάθουν να δημιουργήσουν και να μαγευτούν από τις εκπλήξεις που τους επιφυλάσσει η πόλη. Έτσι, θα προσεγγίσουν καλύτερα το πρόβλημα της καταστροφής του παραδοσιακού χαρακτήρα των ελληνικών πόλεων.

Αμέσως μετά το τέλος των μαθημάτων, στις 29 Ιουνίου του 1994 τρεις από τις παραπάνω εργασίες παρουσιάστηκαν από τους ίδιους τους σπουδαστές στους εκπαιδευτικούς της πόλης, μετά από πρόσκλη-



Πληροφοριακές καρτέλλες για τα σημαντικά κτίρια και στοιχεία της πόλης.

ση του Πελοποννησιακού Λαογραφικού Ιδρύματος, που ενδιαφέρθηκε και για την υλοποίηση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

Η παρουσίαση συνοδεύτηκε από συζήτηση και ανταλλαγή απόψεων πάνω στα ιδιαίτερα ενδιαφέροντα και φλέγοντα θέματα της διατήρησης των ιστορικών πόλεων και ευαισθητοποίησης των μαθητών και των πολιτών απέναντί τους.

Τα αποτελέσματα του μαθήματος τα οποία πιστεύουμε ότι είναι ιδιαίτερα θετικά έχουν δύο σκέλη:

α. Την εξοικείωση των σπουδαστών σε θέματα αναγνώρισης της αρχιτεκτονικής και του ιδιαίτερου χαρακτήρα ενός τόπου με παράλληλη ευαισθητοποίησή τους, στα ζητήματα του ιστορικού περιβάλλοντος στο οποίο πιθανότατα θα κληθούν να εργαστούν τελειώνοντας τις σπουδές τους, και

β. Την ευαισθητοποίηση των μικρών μαθητών και αυριανών πολιτών, απέναντι σε μία πολύ σημαντική από άποψη ιστορικής συνέχειας και αρχιτεκτονικής φυσιογνωμίας πόλη, καθιστώντας τους ενεργητικά στοιχεία στη διατήρησή της.

Σημειώσεις

1. Πρόκειται για τους: Μουρατιάν από το Ελληνικό Παιδικό Μουσείο, Σ. Αδαμαντιάδου και Ν. Κατσίκια από την Οργάνωση Μέσων Ερμηνείας Περιβάλλοντος, καθώς και Καλκούνου και Βελιώτη, συνεργάτες του Πελοποννησιακού Λαογραφικού ιδρύματος.

2. Οι σπουδαστές που παρακολούθησαν το μάθημα συγκροτήθηκαν σε ομάδες του ενός έως τριών ατόμων και δούλεψαν συνεργαζόμενοι μεταξύ τους. Τα ονόματα των σπουδαστών είναι με αλφαβητική σειρά τα παρακάτω: Αγγελοπούλου Π., Αγγελοπούλου Σ., Βροντίση Μ., Διαμαντοπούλου Ε., Καστρίτη Ε., Κακατσάκης Ν., Κουτσογιάννη Μ., Κυρίστη Ε., Λαδά Α., Μαστροδημήτρη Μ., Ράλλη Ι., Τσάλλα Ε., Φαρμάκης Μ.